

ΕΠΤΑ ΦΑΣΜΑΤΙΚΟΙ ΑΚΤΙΝΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (του Γιάννη Ζήση)

✘ Τη δυναμική εμπράγματα πολιτική τη διαμορφώνουν επτά φασματικοί ακτινικοί χρωματικοί τομείς: το πεδίο της θέλησης· το πεδίο της συναινετικής συμπάθειας και σοφίας· το πεδίο της ενεργούς νοημοσύνης σε δράση· το πεδίο της διαλεκτικής της εναρμόνισης· το πεδίο της συγκεκριμένης γνώσης· το πεδίο της αφοσίωσης και της ιδεολογίας και το πεδίο της οργάνωσης και της τελετουργικής διαμεσολάβησης.

1. Το πεδίο της θέλησης

Το πρώτο φασματικό πεδίο είναι κατ' εξοχήν τομέας **στρατηγικός**, παιγνιακός, δυναμικός και ολιστικός. Συνδέεται με μια πολλαπλότητα δυναμικών συνιστωσών. Είναι ένα συνθετικό πεδίο αλγοριθμικής επικράτησης στον χώρο της πολιτικής, στην οποία διατείνονται διεθνείς παράγοντες, θεσμοί, σχέσεις και στρατηγικοί παίκτες, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο.

Ταυτόχρονα, στην αλγοριθμική επικράτηση λειτουργεί καθοριστικά

1. το εσωτερικό θεσμικό καθεστώς, ως μια παγιοποίηση, μια δυναμική βαρυτικής ρύθμισης των εξελίξεων·
2. το εσωτερικό καθεστώς των στάσεων και των συντελεστών, οι οποίοι μπορεί να είναι ανταγωνιστικοί ή συνεργατικοί απέναντι σε σχέδια και προγράμματα.

Είναι ένας τομέας στον οποίο μετράει η διορατικότητα και η δεξιοτεχνία στην πράξη, αλλά και η στρατηγική, συμπεριλαμβάνοντας το πεδίο της επικοινωνίας αλλά και το επιχειρησιακό πεδίο της εφαρμογής της πολιτικής, κυρίως σε ότι αφορά θέματα καινοτομίας.

Είναι το κύριο δυναμικό πεδίο όπου δηλώνονται η βούληση και η δύναμη των παραγόντων με έναν ολιστικό συγχρονικό τρόπο.

Είναι ένα πεδίο μέσα από το οποίο μπορούν να γεννηθούν ή να εξαφανιστούν κινήματα και να επέλθουν ριζικά καθοριστικές εξελίξεις. Αν και, συνήθως, λειτουργεί αδρανειακά, σε βραδεία ιστορική δυναμική, ωστόσο είναι ένα πεδίο που μπορεί να έχει πολύ δραστικές εξελίξεις, στην αντίθετη περίπτωση.

Είναι το πεδίο στο οποίο έρχονται σε συγκερασμό οι αρχές και οι θεσμοί με τα υποκείμενα, τις ηγεσίες και τις πολιτικές μιας πλειάδας παραγόντων. Δεν είναι μια μονοπολική δυναμική και δεν μπορεί να αναλυθεί γραμμικά αυτή η αλγοριθμική επικράτηση.

Ο βαθμός της αλγοριθμικής επικράτησης καθορίζεται από συγκερασμούς μεταξύ:

1. των θεσμών που διαμορφώνουν το πλαίσιο της επικράτησης της δυναμικής των συνθηκών.
2. των πολιτικών υποκειμένων.

2. Το πεδίο της συναινετικής συμπάθειας και σοφίας

Το δεύτερο φασματικό πεδίο περιλαμβάνει την **εσωτερική αντίθεση** του συστήματος και την υποκειμενική εμφόρτιση και διαθετικότητα του. Εδώ, χρειάζεται μια ιδιαίτερη ευαισθησία χαρτογράφησης, μιας και σημειώνονται κίνδυνοι εσωτερικής ανατροπής και ρευστότητας ως μακροχρόνιες τάσεις.

Οι εσωτερικές αντιθέσεις της πολιτικής δυναμικής ξεδιπλώνουν, ουσιαστικά, την ατέλεια των μέτρων, των υποκειμένων και του πολιτικού πεδίου και τη φέρνουν στην επιφάνεια υπό διευκρίνιση και μετεξέλιξη.

3. Το πεδίο της ενεργούς νοημοσύνης σε δράση

Το τρίτο φασματικό πεδίο είναι εκείνο που εκφράζει την **οργανικότητα** και την **δυναμική ομοιοστασίας**, εξομοίωσης, προσομοίωσης, ενσωμάτωσης, προσαρμογής και ισορροπίας. Εδώ, εκδηλώνεται ως ενεργός η νοημοσύνη σε δράση, ενώ στα

προηγούμενα εκδηλώνονταν το πεδίο της πολιτικής συνείδησης και το πεδίο της πολιτικής δύναμης.

Φυσική τάση και κατεύθυνση αυτού του τρίτου φασματικού πεδίου είναι η σταθερότητα και η συνοχή μέσα σε όρια της ακεραιότητας και της αυτοδιάθεσης. Αυτή η δυναμική συντήρησης είναι χρήσιμη και σε προοδευτική κατεύθυνση. *Εκφράζει τη λογική και τη διαλεκτική της φύσης.*

Ωστόσο, παρ'όλη αυτή τη σταθερότητα, χρειάζεται μια βαθύτητα και μια ποιοτική και καταγιγιστική εδραίωση της ομοιοστασίας, ώστε να μην είναι έκθετη στην αναστρεψιμότητα της κατεύθυνσης από ρηγματικούς αιφνιδιασμούς, από παράγοντες πολιτικής μετάλλαξης και διακινδύνευσης.

Η δράση – αντίδραση, εδώ, σημειώνεται τόσο ως προς την πρόοδο όσο και ως προς την οπισθοδρόμηση.

4. Το πεδίο της διαλεκτικής της εναρμόνισης

Το τέταρτο φασματικό πεδίο είναι **το πεδίο των προτύπων** και της ποιότητας τους, **το πεδίο της νοοτροπίας** υπό την οποία εκφέρεται και η ιδεολογία. Δεν πρόκειται για το καθ' εαυτό πεδίο της ιδεολογίας. Εδώ γίνεται η διάγνωση του προτύπου διακυβέρνησης και του πολιτισμικού και περιβαλλοντικού προτύπου που έχει η οικονομία ή η κοινωνία. Είναι το πεδίο στο οποίο διαμορφώνεται αξιακά και οργανωτικά το πρότυπο.

Για παράδειγμα, όσον αφορά το πρότυπο της επικοινωνίας, διαμορφώνεται το εάν αυτό θα είναι λαϊκιστικό και συμμετοχικό ή τεχνοκρατικό και διαχειριστικά ελιτίστικο.

Αυτά τα πρότυπα έχουν και μια δυναμική συμβατότητας με την τρέχουσα κατάσταση, ενώ ενέχουν και τον χαρακτήρα του λανθάνοντος ή δυνητικού προτύπου που αντενεργεί με τις υφιστάμενες καταστάσεις.

Στην πολιτική, συχνά, συναντάται η ανάγκη υποκατάστασης ενός προτύπου με επικοινωνιακά και επιχειρησιακά μέτρα διαχείρισης

της συμβατότητας της πραγματικότητας με το πεδίο αυτό.

Το πρότυπο, αργά ή γρήγορα, θα κινηθεί σε έκφραση. Το επιζητούμενο είναι να βρεθεί η κατάλληλη μορφή ωριμότητας, ομαλότητας και μέσου ώστε να μην κυριαρχεί σε αυτό η ισχύς μιας ουτοπικότητας ή μιας ιδεολογηματικής παθητικότητας ή αδράνειας.

Μεταβατικά, προκύπτει η ανάγκη του μύθου, της αίγλης και της ποιότητας των αρχών και των οραμάτων. Σημάδια των τραγωδιών εμφανίζονται από την ποιότητα των προτύπων όταν αυτά δεν μπορούν να συμβατικοποιηθούν, λόγω της ουτοπικότητάς τους και της ιδεολογηματικής τους τριβής με την πραγματικότητα. Αυτό δεν είναι πρωταρχικά πρόβλημα των ίδιων των προτύπων, αλλά της διαμεσολάβησης της έκφρασης τους και της επιχειρησιακής επάρκειας της πολιτικής μορφής του πολιτικού πλαισίου.

5. Το πεδίο της συγκεκριμένης γνώσης

Το επόμενο φασματικό πεδίο είναι το πεδίο των **μέσων υλοποίησης** των προτύπων, των μέσων παραγωγής.

Σε αυτό, καθοριστικές είναι οι επικοινωνιακές, οι θεσμικές, οι οικονομικές και οι ανθρώπινες στελεχιακές βάσεις της πραγματικότητας σε συνάρτηση με τις προγραμματικές και με τη δυναμική της βούλησης. Μέσω αυτών των δυναμικών, γίνεται και η υποκατάσταση, η έκφραση και η εξελικτική προσαρμογή των προτύπων. Στην πολιτική, αυτό το πεδίο συχνά μυθοποιείται και απολυτοποιείται επειδή ακριβώς τοποθετείται ως ένα πεδίο αντίκρουσης απέναντι στη θεωρία και την επιστήμη, ως ένα πεδίο πράξης, και επειδή υπάρχει το σχίσμα μεταξύ θεωρίας – πράξης και προώθησης.

Στην πραγματικότητα, όμως, είναι το πεδίο της κρίσης της αλήθειας γύρω από την ιδεολογία, τις πολιτικές προθέσεις και την πολιτική βούληση. Παράλληλα, αυτό το πεδίο αναπτύσσεται συνήθως σαν ένας ολοκληρωτισμός, σε μια από τις πολλές του εκδοχές, ως κυριαρχία του μέσου και εξελίσσεται σε γραφειοκρατικό ή τεχνοκρατικό και θεσμικό ολοκληρωτισμό.

Πολιτικές θεωρίες και ιδεολογίες στάθηκαν εδώ με μια κατευθυντική μονομέρεια που είχε παρενέργειες στο ιδεολογικό και πολιτικό πεδίο. Αυτό μπορεί να το δει κανείς στην εξέλιξη. Για παράδειγμα, ενώ ο Χεγκελιανισμός, υπό μια άποψη εξέφρασε το πεδίο των προτύπων και των ιδεών, ο Μαρξισμός στάθηκε και ανέδειξε το πεδίο των μέσων της ιστορίας.

Αυτό το φασματικό πεδίο είναι το κατ' εξοχήν πεδίο της εργονομίας και του διαχειριστικού πραγματισμού όπου καθοριστικό στοιχείο αποκαλύπτεται όντως η οικονομική συνιστώσα, ταυτόχρονα με τους ιδεολογικούς και τους θεσμικούς όρους μιας εποχής.

6. Το πεδίο της αφοσίωσης και της ιδεολογίας

Το επόμενο πεδίο είναι από τα πιο παράδοξα –θα λέγαμε– φασματικά πεδία, γιατί εκφράζει τις βαθύτερες ανθρωπολογικές ιδιαιτερότητες· εκφράζει λειτουργίες του ανθρωπολογικού υποβάθρου στην κοινωνική συνάρθρωση και στην πολιτισμική εξέλιξη.

Μπορούμε να το ονομάσουμε ως το πεδίο της **ιζηματικής αυτονόμησης του εποικοδομήματος**.

7. Το πεδίο της οργάνωσης και της τελετουργικής διαμεσολάβησης

Το τελευταίο φασματικό και ακτινικό πεδίο είναι **το πεδίο της οργάνωσης**, της τελετουργίας, του ύφους και της γλαφυρότητας της πολυπλοκότητας. Είναι το πεδίο της διάταξης αλλά και της ποσότητας, όπου αναδεικνύονται τα προβλήματα και η δυναμική διαφοροποίησης μεταξύ οργάνωσης, ομάδας, ομαδοποίησης και οργανισμού.

Το πεδίο αυτό είναι θερμικό – είναι το πεδίο του θερμικού σήματος της εντροπίας και της πληθικότητας, ή της μεγάλης κλίμακας, και πρέπει να αξιολογείται όλο και περισσότερο.

Είναι ένα πεδίο το οποίο αναδύεται στο marketing της νέας εποχής.

Τα δύο τελευταία πεδία δρουν καταλυτικά στα μέσα ενημέρωσης είτε σαν πολιτικές και πολιτισμικές ταυτίσεις, ειδωλοποιήσεις, ιδεολογικές ριζώσεις και αφύτητες, είτε σαν ύφος και αγοραία σλόγκαν επικοινωνίας.

Ανασκοπώντας τα παραπάνω, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι, σε ανθρωπολογικό ή ψυχολογικό επίπεδο, υπάρχουν επτά φασματικοί τομείς της πολιτικής:

Ο πρώτος τομέας είναι συνυφασμένος με τη *θέληση*, τη *δύναμη*. ο δεύτερος με τη *συναινετική συμπάθεια και σοφία*. ο τρίτος με τη *νοημοσύνη στη δράση*. ο τέταρτος με τη *διαλεκτική της εναρμόνισης*. ο πέμπτος με τη *συγκεκριμένη γνώση*. ο έκτος με την *αφοσίωση και την ιδεολογία* και ο έβδομος με την *οργάνωση και την τελετουργική διαμεσολάβηση*.

Όλες αυτές οι ιδιότητες συμπεριλαμβάνονται τόσο στον πολιτικό λόγο όσο και στο πολιτικό πρόγραμμα ή πρόταγμα. Στο πολιτικό πρόγραμμα, η βασική φασματικοποίηση είναι συστημική και αναδεικνύεται στα εξής πεδία:

1. τα βασικά ομαδοποιημένα πεδία της υγείας, του περιβάλλοντος, του πολιτισμού, της παιδείας (που είναι τα πεδία των εξωτερικοτήτων).
2. των θεσμών.
3. της οικονομίας ή των πόρων.

Η διαίρεση αυτή –θα λέγαμε– είναι λειτουργική και αυτή η τριπλότητα είναι αποτελεσματική, καθώς δεν δημιουργεί συγχύσεις. Η τριαδικότητα αυτή, υπό την έννοια της διεθνούς πολιτικής και της σύνθεσης της πολιτικής διακυβέρνησης, είναι μια επίσης επικουρική τριαδικότητα εξειδίκευσης της πολιτικής, επικεντρωμένης κυρίως στις θεσμικές πολιτικές και στις θερμικές σχέσεις.

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Φωτό: wikimedia

Το παρόν κείμενο αποτελεί μέρος του δοκιμίου με τίτλο “Πολιτικές αξίες και αξιοπιστία στη νέα εποχή” το οποίο δημοσιεύεται σταδιακά.